

UITTREKSEL UIT HET REGISTER DER BERAADSLAGINGEN VAN DE GEMEENTERAAD

17/10/2023

Agendanummer: 1

AANWEZIG:

Johan Sauwens (voorzitter),
Bruno Steegen (burgemeester),
Peter Thijs, Guido Cleuren, Griet Mebis, Guy Sillen, Ann Thijs, Véronique Jans, Pieter Nelissen (schepenen),
Jos Roebben, Fons Caubergh, Maïke Meijers, Veerle Schoenmaekers, Jean Geraerts, Inge Moors, Annick Ponthier, Tom Bosch, Wouter Raskin, Veronik Moesen, Johan Danen, Rudi Dops, Jeroen Lowist, Lisbet Aerts, Twan Geris, Michiel Peters, Relinde Willems, Cindy Sax, Sandra Jans, Gil Jeurissen, Evelyn Neven (raadsleden),
Jos Claesen (wnd. algemeen directeur)

Onderwerp Fusie Bilzen Hoeselt: definitieve beslissing tot samenvoeging

BEVOEGDHEID EN JURIDISCH KADER

De gemeenteraad is bevoegd op grond van artikels 345/1 en 347 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Het besluit van de gemeenteraad van 28 juni 2021 waarbij de principiële beslissing tot fusie tussen Bilzen en Hoeselt werd goedgekeurd.

Het besluit van college van burgemeester en schepenen van 29 november 2022 waarbij het programmamanagement en het afsprakenkader voor het fusietraject werd goedgekeurd.

FEITELIJKE CONTEXT

De intentie om de stad Bilzen en de gemeente Hoeselt samen te voegen is ontstaan na overleg:

- Op de gemeenteraad te Hoeselt op 24 september 2020;
- Op de gemeenteraad te Bilzen op 6 oktober 2020;
- Infomomenten voor de gezamenlijke gemeenteraden van Bilzen en Hoeselt op 4 februari 2021, 24 maart 2021 en 18 juni 2021;
- Fractieleidersoverleg op 27 januari 2021.

De intentie tot samenvoeging werd onderbouwd en gemotiveerd door de perspectiefnota die als sluitstuk van de haalbaarheidsstudie rond de bestuurlijke fusie van Bilzen en Hoeselt werd opgemaakt in opdracht van beide besturen in de periode november 2020 – juni 2021.

De gemeenteraden van Bilzen en Hoeselt namen op 28 juni 2021 de principiële beslissing tot samenvoeging.

In uitvoering van artikel 345/1 en de bepaling opgenomen in de principiële beslissing van 28 juni 2021, werd op 29 augustus 2022 door het college van burgemeester en schepenen van de stad Bilzen een transitie-manager aangesteld. Het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Hoeselt nam op 20 september 2022 kennis van de aanstelling van de transitie-manager.

Hierna werd het onderzoek en de voorbereiding naar de beoogde samenvoeging verdergezet onder coördinatie van de transitie-manager, een externe begeleider en de beide algemeen directeurs. De resultaten van dit voorbereidende traject vormen mee de basis van het gezamenlijk voorstel tot samenvoeging.

Traject naar de burger:

Op 27 september 2022 werd de Kompasnota voorgesteld aan de beleidscommissie van de gemeenteraden. Deze Kompasnota werd opgemaakt in overleg met inhoudelijke werkgroepen en geeft op een overzichtelijke manier aan de burgers van Bilzen en Hoeselt weer wat de beweegredenen zijn voor de fusie, welke voordelen deze fusie biedt voor de organisatie en voor de burger en welke de 10 grote ambities zijn voor de fusiestad, met name:

- Dorpen om thuis te komen
- Regionaal centrum in de Euregio
- Altijd iets te beleven
- Stadsbestuur van de toekomst
- Klantgerichte dienstverlening
- Samen vlot bereikbaar
- Verbindend organisatie-model
- Personeelsbeleid op mensenmaat
- Financieel gezonde stad
- Meer dan ooit digitaal

De lancering van de Kompasnota was het startpunt voor een uitgebreid communicatietraject naar de inwoners en medewerkers van Hoeselt en Bilzen.

De intentie tot samenvoeging werd toegelicht **aan de burgers** op:

- Digitale infosessies op:
 - o 27 februari 2023
 - o 1 maart 2023
 - o 6 maart 2023
 - o 8 maart 2023
 - o 13 maart 2023
 - o 15 maart 2023
- Fysieke infosessies voor specifieke doelgroepen:
 - o Jongeren: 29 april 2023 en via bezoeken aan alle secundaire scholen op het grondgebied
 - o Sportverenigingen: 24 april 2023
 - o Senioren: 2 mei 2023
 - o Socio-culturele verenigingen: 23 mei 2023
 - o Ondernemers, KMO's en handelaars: 14 juni 2023

Traject personeel

De intentie tot samenvoeging en de potentiële impact hiervan op het **personeel** werd toegelicht via:

- Meerdere infosessies voor afdelingshoofden/diensthooften in 2021 en 2022 in kader van de fusie;
- Bezoeken mbt de stand van zaken rond de fusie aan alle gemeentelijke diensten van beide besturen in de periode november 2022 – januari 2023;
- Motivatiegesprekken met alle leidinggevendenden en diverse sleutelfiguren van beide organisaties in de periode december 2022 – januari 2023;
- Communicatie mbt de stand van zaken rond de fusie wordt minstens 2-maandelijks opgenomen aan de hand van de digitale fusienieuwsbrief. Er werd ook een fusie-intranet in het leven geroepen om fusiegerelateerde berichten onder de aandacht te brengen.

Aansturing en begeleiding op ambtelijk en beleidsmatig niveau

Aansturing traject (beleidsmatig en ambtelijk):

- Initieel werd het project opgevolgd en begeleid vanuit een stuurgroep. Deze stuurgroep werd ambtelijk en beleidsmatig samengesteld.
- Vanaf oktober 2022 werd de overlegformule opgedeeld in een fusiecollege (waarbij de leden van beide colleges aanwezig waren) en een ambtelijk kernteam.
- Dit fusiecollege komt vanaf oktober 2022 samen op 6-wekelijks basis.
- Kernteamvergaderingen (AD's, MAT-leden, strategische diensthooften, juriste en PM's) gaan 6-wekelijks door, voorbereidend op fusiecolleges.
- Verder is er 2-wekelijks fusieoverleg tussen de algemeen directeurs en de transitie manager.

De fusie wordt op **ambtelijk** niveau verder vormgegeven via een aantal inhoudelijke werkgroepen en dienstoverleggen. Volgende inhoudelijke werkgroepen werden opgestart en namen op hun domein de nodige stappen ter voorbereiding van de fusie voor hun rekening:

- Werkgroep marcom
- Werkgroep financiën – BBC
- Werkgroep HR
 - o Reglementen
 - o Organisatiemodel
- Werkgroep huisvesting
- Werkgroep ICT
- Werkgroep reglementen
- Werkgroep dienstverlening
- Werkgroep verzelfstandiging – AGB

Naast de werkgroepen werd bilateraal dienstoverleg opgestart vanaf januari 2023 om de inhoudelijke werking van de diensten in kaart te brengen en de nieuwe eengemaakte werking vorm te geven.

Bijkomende vergaderingen op **beleidsniveau**:

Gemeenschappelijke gemeenteraadscommissies gingen na de principiële beslissing door op 22 maart 2022, 21 juni 2022, 27 september 2022, 10 januari 2023 en 12 september 2023. Daarnaast werd een werkbezoek aan de fusiegemeente Pelt georganiseerd voor de commissie op 15 april 2023. Op deze vergaderingen werden de gemeenteraden geïnformeerd over de stand van zaken van het fusietraject, kon er input gegeven worden en was er de mogelijkheid tot vragen stellen.

Op basis van vraag en noodzaak werden de fractieleiders van 1 of beide gemeenten samengeroepen ter bespreking van elementen met betrekking tot de fusie.

MOTIVERING

De Vlaamse regering wil schaalvergroting ondersteunen om sterke en bestuurskrachtige lokale besturen te creëren. Dit gebeurt onder andere door samenvoegingen van gemeenten te stimuleren en te ondersteunen. De Vlaamse regering neemt verschillende maatregelen, namelijk een tijdelijke verhoging van het aantal uitvoerende politieke mandatarissen, een schuldovername, een garantieregeling voor verschillende fondsen, een optimalisatie van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur en een ondersteunende opdracht voor de provinciegouverneurs.

Lokale besturen kiezen vrijwillig of en met wie ze fuseren. De stad Bilzen en gemeente Hoeselt kiezen voor een fusie met mekaar op basis van onderstaande indicatoren en argumenten:

Historische achtergrond

Zowel Bilzen als Hoeselt hebben een lange geschiedenis. In beide gemeenten zijn overblijfselen gevonden uit de Romeinse tijd, wat niet moet verwonderen, gezien de nabijheid van de Romeinse vesting in Tongeren.

De eerste ontwikkeling van de huidige kernen gebeurt reeds in de 8ste eeuw, wanneer in Hoeselt een eerste 'aparte' parochie wordt opgericht die zich afscheidt van Tongeren. In Bilzen kan de vroegmiddeleeuwse ontwikkeling gelinkt worden aan de oprichting van de abdij te Munsterbilzen en de vestiging van Frankische kolonisten op de Borreberg. De eerste naamvermeldingen van Bilzen en Hoeselt zijn reeds zeer vroeg terug te vinden.

- In 950 voor Bilzen, dat dan nog de naam Beila draagt, in 1096 treffen we de naam Belisia aan, die verwijst naar 'helder water'.
- Hoeselt wordt de eerste keer vermeld als 'Housle' in 1066. Housle is een samentrekking van 'Hous' – huis en 'lo' – bos.

Bilzen werd al snel een klein handelscentrum, zoals het vandaag de dag nog is, en kreeg reeds in 1251 de stadstitel binnen het graafschap Loon. In 1366 kwam het graafschap Loon en bijgevolg ook Bilzen onder het bewind van het prinsbisdom Luik. Helaas werd de stad, onder andere omwille van haar nabijheid tot Maastricht, in de loop der eeuwen verscheidene keren bezet en verwoest. Ook viel ze enkele keren ten prooi aan de opeenvolgende pestepidemieën. Ze werd echter telkens weer opgebouwd.

Hoeselt kwam eerder, reeds in de 10de eeuw, onder het directe bestuur van het prinsbisdom Luik. Vanaf 1619 werden de Heerlijke rechten van Hoeselt verleend aan de Landcommanderij van Alden Biesen. Op die manier waren de opeenvolgende landcommandeurs 'heer' van Hoeselt. De gemeente focuste doorheen de geschiedenis op haar landbouw en fruitteelt en kon haar landelijke karakter en uitzicht dan ook bewaren tot op de dag van vandaag.

Ruimtelijk

Geografisch tonen Bilzen en Hoeselt grote gelijkenissen. Bilzen maakt gedeeltelijk en Hoeselt volledig deel uit van vochtig Haspengouw in de vallei van de Demer. Beiden worden ze ook gekenmerkt door het typische glooiende landschap van Haspengouw met natuurlijke valleien, kasteeldomeinen met bossen, boomgaarden en graslanden.

Bilzen wordt in het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen omschreven als een kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau.

De kern van Hoeselt leunt aan bij het meer stedelijke Bilzen maar het grondgebied van de gemeente ten zuiden van de kern heeft alle kenmerken van een ruraal landschap van vochtig Haspengouw.

De gemeente Bilzen heeft naast het stedelijk gebied talrijke kernen in het buitengebied: Eigenbilzen, Beverst, Munsterbilzen, Hoelbeek, Martenslinde, Waltwilder, Mopertingen, Hees, Rosmeer, Rijkhoven, Kleine-Spouwen en Grote-Spouwen. Eigenbilzen, Beverst en Munsterbilzen bevinden zich in de invloedsfeer van de regionale stad Hasselt - Genk.

Bilzen heeft 3 bedrijventerreinen in de onmiddellijke omgeving van het centrum.

Hoeselt heeft volgende kernen: deelgemeenten Werm, Romershoven, Sint-Huibrechts-Hern en Schalkhoven, naast de kernen van Alt-Hoeselt en Onze-Lieve-Vrouwparochie. In de buurt van het afrittencomplex aan de E313 is de grote industriezone van Hoeselt gesitueerd.

In het ruimtepact 2040 van het Provinciebestuur Limburg vinden we volgende beschrijving met relatie tot de nieuwe fusiestad.

- De kleinstedelijke gebieden vervullen een centrumfunctie binnen hun ruimere omgeving: Bilzen.
- Bilzen en Hoeselt zijn samen met nog andere gemeenten/steden opgenomen in de 'woningmarkt Zuidoost-Limburg', waarbij Bilzen naast Tongeren als centrale kern fungeert met Hoeselt als kleine kern met een beperkt uitrustingsniveau ter ondersteuning van de centrale kern.
- Bilzen en Hoeselt zijn ook beiden geselecteerd als provinciale strategische landbouwgemeente.

Bestuurlijk

Bilzen telt ongeveer 32.300 inwoners. Hoeselt 9.900. Samen zal de nieuwe fusiestad dus meer dan 42.200 inwoners hebben, op een oppervlakte van 10.000 hectare. Dit zal de nieuwe stad een gemiddelde bevolkingsdichtheid van 377 inwoners per km² bezorgen.

Zowel Hoeselt als Bilzen, en bijgevolg dus ook de nieuwe fusiestad zal behoren tot:

- De provincie Limburg;
- De politiezone Bilzen-Hoeselt-Riemst;
- De brandweerzone Oost-Limburg;
- Het gerechtelijk kanton Bilzen;
- Het provinciedistrict Tongeren.

Sociaal-economisch

Om de nieuwe fusiestad op sociaal-economisch vlak te beschrijven, kunnen we terugrijpen naar de beschrijvingen over Bilzen en Hoeselt in de Belfiusstudie op basis van de gemeentefinanciën uit 2018.

In deze studie worden gemeenten toegekend aan clusters op basis van hun bevolkingssamenstelling en een aantal andere parameters. Hoeselt wordt in deze studie toegewezen aan cluster V5: woongemeenten met een vergrijzende bevolking. Bilzen wordt toegewezen aan de cluster V13: goed uitgeruste gemeenten en kleine steden met een vergrijzende bevolking.

Als we naar de cijfers kijken op 1 januari 2023 kunnen we vaststellen dat 22.1% van de inwoners van Bilzen en 21.5% van de inwoners van Hoeselt ouder zijn dan 65.

Tegelijkertijd is slechts 3% van de bevolking in zowel Hoeselt als Bilzen tussen 0 en 3 jaar. Dit geeft inderdaad weer dat de bevolkingssamenstelling van Hoeselt en Bilzen gelijkaardig is.

Deze studie en andere documenten (zoals structuurplan Vlaanderen) geven aan dat de demografische samenstelling van de bevolking in Hoeselt en Bilzen gelijkaardig is en dat dat de nieuwe fusiestad zal te maken krijgen met een vergrijzende bevolking. De levensstandaard is in beide gemeenten gelijklopend, net zoals de economische activiteit en de verhouding landelijk vs verstedelijkt karakter van het grondgebied.

Enkel op het vlak van de aanwezigheid van voorzieningen is er een merkelijk verschil tussen Bilzen en Hoeselt, wat vanzelfsprekend ook een van de aanleidingen voor de fusie is. Bilzen heeft omwille van haar stedelijk karakter meer aanwezige voorzieningen, die nu ook allemaal toegankelijk worden voor de inwoners van Hoeselt.

Evoluties in het bestuurlijk landschap

In de Memorie van Toelichting bij het decreet Vrijwillige Samenvoeging van Gemeenten geeft de Vlaamse regering aan blijvend te willen inzetten op bestuurskrachtige en verantwoordelijke lokale besturen, die een sterke lokale democratie koppelen aan kwaliteitsvolle dienstverlening. De Vlaamse regering vindt dat minstens de vraag moet gesteld worden of de lokale besturen in hun huidige schaal nog aangepast zijn om een antwoord te verstrekken op de maatschappelijke uitdagingen die zich aandienen en wijst op drastische wijzigingen van de maatschappelijk-bestuurlijke context de afgelopen decennia.

In het voorbereidende traject voor deze fusie werden een aantal van deze elementen voor de nieuwe fusiestad extra belicht en bekeken hoe de fusie hierin een strategisch en operationeel voordeel kan bieden:

- Schaal maakt in het toekomstperspectief een groot verschil. Sterkere lokale besturen kunnen krachtiger inspelen op trends en weten de regie te houden.
- Een grotere stad kan betere dienstverlening garanderen door het voorzien van back-ups en het realiseren van een grotere toegankelijkheid aan de hand van ruimere openingsuren, doorgedreven digitalisering en dienstverlening op diverse locaties
- Binnen een groter kader kan gespecialiseerde dienstverlening en een grotere expertise aangeboden worden. Het zal ook beter lukken om deze specialistenprofielen aan te trekken als aantrekkelijke werkgever met de juiste arbeidsvoorwaarden.
- De samengevoegde diensten kunnen inzetten op efficiëntie en daarom ruimte maken voor activiteiten die vandaag soms onvoldoende opgenomen kunnen worden binnen de beleidsvoorbereiding, -bepaling, -uitvoering en -opvolging.
- Op het vlak van HR kan ook bijkomend ingezet worden op
 - o De versterking van leiderschapsrollen
 - o Het aanbieden van een interessant loopbaantraject
 - o Een eengemaakt organogram met aandacht voor continuïteit en specialisatie.

Financieel

De Vlaamse regering voorziet enkele stimulansen om gemeenten die wensen te fusioneren maximaal te ondersteunen:

- o Fusies boven 35.000 inwoners: € 500 /inw. schuldovername
- o Garantierегeling gemeentefonds & investeringsfonds

De projectie van deze stimulansen voor Bilzen en Hoeselt geeft volgend cijfer. 42.288 inwoners (op 1 januari 2022) x € 500 /inwoner staat voor een fusiebonus van € 21.14 miljoen. Deze schuldovername creëert vrije beleidsruimte door een afgenomen schuldenlast voor de nieuwe gemeente, maar is geen directe verhoging van het budget.

Bovenop de financiële bonus die de Vlaamse Overheid aan de samen te voegen gemeenten verleent, geldt er ook een waarborgregeling zodat de nieuwe gemeente nooit minder zal ontvangen dan de som van de aandelen van de samen te voegen gemeenten in het jaar dat voorafgaat aan de samenvoeging.

Deze waarborg staat in het Fusiedecreet en biedt de nieuwe gemeente een zo groot mogelijke stabiliteit voor haar aandelen uit het Gemeentefonds. De Vlaamse overheid indexeert die gewaarborgde ontvangst jaarlijks, vanaf het jaar van de samenvoeging. De indexatie is bovendien cumulatief.

Gedurende elk jaar van de eerste bestuursperiode van de nieuwe gemeente, gebruikt Vlaanderen een percentage als index dat gelijk is aan het rekenkundig gemiddelde van de percentages waarmee de aandelen van de samen te voegen gemeenten wijzigen in het laatste jaar voor de samenvoeging ten opzichte van het voorlaatste jaar voor de samenvoeging. Vanaf de tweede bestuursperiode topt de Vlaamse overheid de op die manier berekende index af tot het evolutiepercentage van de hoofddotatie, als de index hoger ligt dan het evolutiepercentage van de hoofddotatie van het Gemeentefonds.

Gemeentenaam

Bij de keuze van de nieuwe naam voor de fusiestad was het opzet om de inwoners zoveel als mogelijk te betrekken. Daartoe werd in januari 2023 een oproep gelanceerd met de vraag om suggesties voor de nieuwe gemeentenaam in te dienen. Die leverde op basis van meer dan 1.700 inzendingen 261 unieke suggesties op.

Deze voorstellen werden voorgelegd aan een adviesgroep, samengesteld met 4 leden uit Bilzen en 4 leden uit Hoeselt en deze bezorgde een onderbouwd advies aan de schepencolleges. Op basis van de suggestielijst en het advies werd een shortlist opgesteld door de colleges.

De shortlist bestond uit volgende opties:

- Bilzen-Hoeselt
- Biesen
- Bivelen
- Demershoven

De definitieve naamkeuze werd overgelaten aan de inwoners. Tussen 25 september en 9 oktober konden alle inwoners vanaf 12 jaar uit Bilzen en Hoeselt stemmen op hun favoriet. Dit gebeurde digitaal via de fusiewebsite en op basis van rijksregisternummer.

Aan de stemming namen 10.077 inwoners deel.

Het resultaat was:

- Bilzen-Hoeselt: 57 %
- Biesen: 33 %
- Demershoven: 7 %
- Bivelen: 3 %

BESLISSING

Art. 1 De gemeenteraad keurt het gezamenlijk voorstel tot samenvoeging van gemeente Hoeselt met de stad Bilzen goed.

Art. 2 De beoogde samenvoegingsdatum is 1 januari 2025.

- Art. 3 De grens van de nieuwe gemeente bestaat uit de buitengrenzen van de samengevoegde gemeenten Bilzen en Hoeselt, zoals bijgehouden door de Administratie Opmetingen en Waarderingen binnen de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie van de Federale Overheidsdienst Financiën.
De binnengrens tussen de samengevoegde gemeenten vervalt.
- Art. 4 Het voorstel van naam voor de nieuwe gemeente is Bilzen-Hoeselt.
- Art. 5 Dit besluit heeft pas uitwerking vanaf en voor zover de gemeenteraad van Hoeselt ook de beslissing neemt houdende het gezamenlijk voorstel tot samenvoeging van de gemeente Hoeselt en de stad Bilzen.
- Art. 6 De aanduiding van Claudia Swennen als transitie-manager van de samenvoegingsoperatie zoals uitgevoerd door het college van burgemeester en schepenen van Bilzen op 29 augustus 2022 wordt bekrachtigd.
- Art. 7 Een afschrift van dit besluit wordt overgemaakt aan de Vlaamse regering en aan het gemeentebestuur Hoeselt.

De wnd. algemeen directeur,
Jos Claesen

Namens de gemeenteraad,

De voorzitter,
Johan Sauwens

De wnd. algemeen directeur,
Jos Claesen

Voor eensluidend afschrift,

De voorzitter,
Johan Sauwens